N^er 221. ROK 1840 SOBOTA 26 WRZEŚNIA.

Pismo to wychodzi codziennie oprócz niedziel świąt uroczystych w drukarni Stanisława Gieszkowskiego.

Zaliczenie na trzy miesiące złotych dziesięć, miesięcznie złotych cztery, numer pojedynczy groszy dziesięć.

Imiona Rzymskie
Jutro Przeniesienie Swiętego Stanisława.

Imiona Sławiańskie.
Jutro Czestmir.

GAZETA KRAKOWSKA.

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE.

Dzień godzina	Barometr do 0° Reaumura w miarze Paryzkiej	Stopnie ciepła podług Reaumura	Psychometr	Wiatr	Stan Atmosfery	Zjawiska napowietrzne i różne uwagi
6	27" 4" 827	+ 11, 5'4,	75	WPł Wschodni słaby	Chmury	
25 2	4, 378	+ 20, 6'6,	04	Południowy słaby	Pogoda z Chmurami	
10	4, 872	+ 13, 4'5,	66	Pn Wschodni słaby	„	

Ogłaszając prenumeratę na następny kwartał, Redakcya Gazety Krakowskiéj *uprasza Szanownych Abonentów o wczesne zapisywanie się; albowiem Redakcya taką tylko ilość exemplarzy wybijać postanowiła, jaka po obliczeniu* najdaléj do d. 6 Października r. 1840 *Abonentów, okaże się być potrzebną.— Prenumerata kwartalna Złp. 10, miesięczna Złp. 4.*

Wiadomości zagraniczne.

— *Paryż 11 Września.* —

Wczoraj rozeszła się pogłoska o planie obwarowania Paryża, a dziś niektóre dzienniki ministeryalne potwierdzają ją. *Temps* oświadcza, iż postanowienie królewskie w tym przedmiocie już podpisane zostało, i że przeznaczony został na ten cel kredyt 100,000,000 franków. *Courier français* zaś tak się wyraża. Plan obwarowania Paryża został przyjęty na radzie ministrów, ale nie mniemamy, żeby postanowienie królewskie tak prędko miało zostać ogłoszoném, jak wczoraj mówiono. Wszystko co z pewnością twierdzić możemy, jest to, że wkrótce po ogłoszeniu postanowienia nastąpi wykonanie jego. 50,000 robotników ma być przy tém zatrudnionych. Gabinet który powraca Francyi popioły Napoleona, chce i jego ostatnie życzenie w testamencie objawione spełnić.

Moniteur parisien zawiera następującą telegraficzną depeszę z Hiszpanii: »W dniu 6 Madryt był spokojny, junta przystąpiła do powszechnego oddalenia dawnych urzędników. W dniu 7 królowa była w Walencyi, otrzymała ona zapieczętowane depesze junty z Madrytu, i odesłała je napowrót nieodpieczętowane. Jenerał Claveria wymaszerował z Walencyi z dwoma batalionami gwardyi królewskiéj w celu połączenia się z jenerałem Aldama w Quintanax. Burgos, Saragossa i Lerida poszły za przykładem Madrytu. Murcya ogłoszoną została w stanie oblężenia i spokojność nie została tam zachwianą.

Rząd ogłasza następującą telegraficzną depeszę z Tulonu 10 września. Algier 6 września. Marszałek Valée do ministra wojny. Kolumna którą posłałem na drugą stronę pod dowództwem jenerała Changarnier, skarciwszy pokolenia Uzra i Beni Mesaud, udała się do Medeah, stamtąd wymaszerowawszy na południe Mussaja, spotkała dwa bataliony Abdel-Kadera. Te zostały rozproszone zupełnie z stratą przeszło 100 poległych. My mamy dwóch poległych i 6 rannych. Prowincya algierska jest spokojną.

Mówią tu w towarzystwach politycznych o notach przesłanych przez rząd nasz gabinetowi londyńskiemu. Ton ich miał zdziwić lorda Palmerston.

Ze wschodu nadeszły tu dziś nowe wiadomości.

Univers mówi: »Gabinet powziął silne postanowienie nie zwoływać izb (chybaby w razie nadzwyczajnie naglącej potrzeby) aż w miesiącu grudniu, w którym to czasie spodziewamy się przybycia zwłok Napoleona.

Wydano rozkaz zabezpieczenia wszystkich twierdz naszych od jakiegobądź zamachu. Do Cambraj posłano rozkaz, aby to miejsce w ciągu 14 dni zupełnie zostało uzbrojone. Roboty natychmiast zostały rozpoczęte. Cytadella Aunam zostanie wkrótce uzbrojoną; zapewniają, że inżynierstwo otrzymało upoważnienie do użycia na palisady potrzebnego drzewa z lasów rządowych. We wszystkich portach panuje najżywszy ruch.

Komitet do ułożenia planu obwarowania Paryża składa się z jenerałów poruczników Dode i Pantbon, jenerałów Prevost, Daulle, Bertois, Marion de Beaullion, Perulin i Cossigny. Obowiązki sekretarza pełnić będzie pułkownik inżynierów Dartois.

Pan Rosamel, który dowodził flotą rezerwową na morzu śródziemném, ze względu na zdrowie, złożył to dowództwo. Zastąpionym będzie jak już wzmiankowaliśmy, przez admirała Lalande.

— *Dnia* 12 *Września.* —

Minister wojny i minister marynarki, wszelkiemi sposobami przyspieszeją przygotowania wojenne. Wszyscy dowódzcy fortec otrzymali naglące rozkazy, aby to miejsce postawili w najzupełniejszym stanie obrony. Projekt obwarowania Paryża niezwłocznie ma być w wykonanie wprowadzony. Mianowano komitet do wypracowania planu tego obwarowania. Oprócz 50,000 robotników, wszyscy zbiegowie zagraniczni, którzy pobierają wsparcie od rządu francuzkiego mają pracować przy tém. Zapewniają że wszelkie roboty przed przyszłą wiosną zostaną wykończone.

Z Nevers piszą, iż rząd nakazał odlanie 600 dział, dla marynarki, w tamtejszéj królewskiéj działolejni. Roboty około tego, mają się natychmiast rozpocząć i odbywać ciągle dniem i nocą.

Najzupełniéj zaprzeczają wieści o bliskiem przybyciu marszałka Soult do Paryża.

Gazette de Tribunaux zawiera co następuje: »Doktor Orfila, pan Bussy professor przy szkole medycyny i doktor Duvergier, zostali przez telegraf powołani do Tulle i już wczoraj po południu udali się tamże.

Podług raportu biegłych, którzy czynili rozbiór chemiczny z ciała pana Laffarge i innych substancyi złożonych jako *Corpus delicti*, takowe najmniejszego śladu arszeniku nie zawierają. (Szczegóły téj sprawy patrz pod *Rozmaitościami).*

— *Haga* 6 *Września.* —

Nowonarodzony wnuk następcy tronu, Otrzymał imiona: Wilhelm, Mikołaj, Alexander, Fryderyk, Karol, Henryk.

— *Amszterdam* 7 *Września.* —

Obecny tu hrabia Syrakuzy, brat króla obojga Sycylii, zwiedzał wczoraj wszystkie osobliwości naszego miasta a dziś w towarzystwie konsula neapolitańskiego przedsięwziął wycieczkę do Zaandam. Jutro zaszczyci swemi odwiedzinami tutejsze towarzystwo, pod nazwą: *Natura artis magistra.*

— *Alexandrya* 26 *Sierpnia.* —

Eskadra francuzka na morzu śródziemném jest o sześć okrętów liniowych liczniejsza od angielskiéj, a jednak ta ostatnia ma nadzieję zwycięstwa jeżeliby przyszło do walki, a powodem tego jest niejednakowe uzbrojenie okrętów. Francuzi mają na każdym okręcie cztery działa do bomb a la Paixhaus, anglicy zaś głosili że takąż samą liczbę podobnych dział posiadają, a tymczasem dalsze baterye okrętów swoich uzbroili ośmio, dziesięcio i dwunasto calowemi działami, nie tylko zatém w liczbie ale i w kalibrze wyższemi są nad francuzów, ci bowiem mają tylko same ośmio calowe działa. Zważywszy że jedna trafiąca bomba może zatopić okręt, nie można wątpić kto w mogącej nastąpić walce będzie zwycięzcą. — Okrętom czterech mocarstw oświadczono, iż mają się oddalić z nowego portu do starego; francuzkie nie są objęte w tém zarządzeniu. Konsul angielski prosił paszy o pozwolenie wysadzenia na ląd swoich chorych z eskadry; pasza nietylko zezwolił na to, ale nawet zobowiązał się leczyć ich własnym kosztem, i zapewnić im bezpieczeństwo, jednakże odmówił konsulowi pozwolenia na zakupienie żywności dla floty w obrębie Alexandryi. »Jakto, rzekł pasza chcecie mnie blokować, i ja mam jeszcze dawać wam żywność, to byłoby zbytecznem wymaganiem.» Musiano więc sposobem pożyczanym wziąść od okrętów austryackich żywność.

— *Dnia* 30 *Sierpnia.* —

Wice król trwa w swoim oporze względem nieprzyjęcia postanowień traktatu londyńskiego i uzbraja się, aby bronić posiadania Syryi wszelkiemi siłami, jakie zgromadzić zdoła. Postanowienie Francyi nie mieszania się do walki i zachowania ścisłéj neutralności, było udzielone paszy i powszechnie wiadome. Ta okoliczność miała bardzo osłabić odwagę jego poddanych. Kommodor Napier zezwolił na 10 dni zawieszenia broni, które kończyły się w dniu, w którym odpłynął z Alexandryi okręt, który te wiadomości przywiózł do Anglii. Biegała wieść w Alexandryi, że dowódzca angielski zabrał wszystkie małe statki, które płynęły pod flagą egipską i jednę wielką fregatę, ta ostatnia miała mieć tylko 6 dział na pokładzie, i nie stawiła wcale oporu... W liście kommodora Napier do konsula angielskiego czytamy: »Cieszy mię, iż mogę panu z pewnego źródła niewątpliwą wiadomość udzielić, iż synowiec Emira Beszir oświadczył swoje poddaństwo sultanowi i tylko okazania się chorągwi swego pana oczekuje, aby otwracie się ogłosić. Dowiaduję się także, że znakomita siła wojska europejskiego razem z wojskiem tureckim wylądúje pod Beirut. Bez tego wszelkie przedsiewzięcie w Syryi, dozoałoby niebezpiecznéj zwłoki. Mniemają, że pierwszy krok w Syryi wykonany zostanie około 10 września.

— *Dnia* 1 *Września.* —

Konsułowie w Alexandryi nie otrzymali jeszcze rozkazu wyjechania ztamtąd. Podobneż oświadczenie, ale w sposób więcéj formalny udzielone zostało Rifaat bejowi i tenże gotuje się do wyjazdu do Stambułu. Oficerowie angielsko-austryackiéj eskadry, przybywają codzień do Alexandryi i nie doznają złego przyjęcia. Okręty angielskie w d. 25 sierpnia zatrzymały kilka małych statków lądowych i zabrali ładunki za które zapłacili, a statki wypuścili. Pogłoska trudna do uwierzenia, rozchodziła się tu, że na wyspie Cyprze wylądowała armia złożona z 20,000 austryaków, 30,000 turków i 6000 anglików.

Rozmaitości.

PROCES PANI LAFFARGE.

(Ciąg dalszy)

Pan Aimé Sirey właściciel ziemski z Paryża, zeznał co następuje. Pewna okoliczność, która mi z początku zdawała się obojętną, a raczéj zwiększającą podejrzenie przeciw pani Laffarge, w obecném położeniu rzeczy ukazuje mi się w inném zupełnie świetle i uważam za powinność moją donieść o tém przysięgłym i sądowi (żywe poruszenie). W pierwszych dniach stycznia znajdowałem się w Objad, gdzie odwiedził mię jeden z moich dzierżawców pan Angelby, który mieszka w pobliskości Glandier. Mówiliśmy o panu Laffarge, i ja powiedziałem, że pan Laffarge poprawi swoje interesa majątków przez swój nowy wynalazek i korzystne małżeństwo. Mój dzierżawca odpowiedział mi, że pan Laffarge nie będzie się cieszyć temi korzyściami bo jest przez swoją żonę otruty. (Powszechne znaki podziwienia). Z początku mało przywięzywałem wagi do tych wyrazów, ale szczególna zgodność ich z nastąpioną w dziesięć dni po niéj śmiercią i rozchodzącemi się wieściami, zdaje mi się czynić je w obecnych okolicznościach nader ważnemi. Pan Paillet. To fektum jest nadzwyczajnie ważne i żądam żeby pan Angielby został zawezwany. Mówił on już w dniu 5 stycznia, o tém otruciu, kiedy tymczasem w dniu 11 t. m. nikt jeszcze w domu p. Laffarge podobnego podejrzenia nie miał.—Prezydujący oświadczył, że pan Angielby zostanie wezwany na świadkę. Następnie jeszcze panowie Dubois, ojciec i syn, i pan Dupuytren aptekarze z Limoges złożyli przysięgę i polecono im przedsięwziąść rozbiór chemiczny z substancyami wyrzuconemi przez pana Laffarge i posiedzenie zostało zamknięte.

Posiedzenie 5 *Września.*

Proces pani Laffarge wziął dziś zupełnie inny obrót. Gdy posiedzenie zostało zagajone; wprowadzono trzech przysięgłych biegłych i pan Dubois ojciec. odczytał następujące uświadczenie: »M. Panowie! Złożemy panom raport względem śledztwa, które czyniliśmy z polecenia sądu. Oświadczam na moją przysięgę, że postępowaliśmy z wszelką staranności i przezornością jakiéj ważność téj delikatnéj missyi wymagała. Użyliśmy rozmaitych dróg i postępowań aby uniknąć podobieństwa jakiego bądź błędu. Użyliśmy zwykłego teraz postępowania Orfila i mimo najpilniejszych dostrzeżeń nie otrzymaliśmy żadnego rezultatu. Następnie próbowaliśmy z wrzącą destylowaną wodą i przez ten także środek nie okazał się najmniejszy ślad arszeniku. Daléj zajęliśmy się płynem z żołądka, poddaliśmy go przez godzinę przeszło

paleniu w znanym aparacie Mara i nie okazał się najmniejszy ślad metaliczny. Znalazł się w tym płynie brunatny osad, który przy rozbiorze, okazał części żelazne. Ponieważ sam żołądek nie zawierał żadnych części żelaznych, wnieśliśmy przeto, że przy Autopsyi zupełnie został wypróżniony. Substancye wyrzucone były bezkolorowe, poddaliśmy je odparowaniu, użyliśmy aparatu Mara i wszystkich znanych odczynników, i nie znaleźliśmy wcale arszeniku. M. Panowie. Jesteśmy mocno przekonani, że najsumienniéj wypełniliśmy nasze powinności względem towarzystwa i względem oskarzonéj. Rezultaty, jakie otrzymaliśmy nie pozostawiają nam najmniejszéj wątpliwości i raport nasz składamy z najzupełniejszém przekonaniem Pragniemy, aby najznakomitsi uczeni zostali wezwani, dla potwierdzenia naszego zdania, która jest rezultatem naszego jednozgodnego sądu. Przysięgą naszą zaręczamy dokładność wskazanego rezultatu.«

Niepodobna opisać działania jakie wywarło to oświadczenie na całe zgromadzenie słuchaczy; powstało poruszenie powszechne, które przerwało posiedzenie. Z ławki adwokatów odezwał się okrzyk zadowolenia. Prezyd. Słyszę okrzyki z ławki obrońców. Muszę je przytłumić, przypisuję je tylko żywości młodzieńczéj i nie naganiam tych nie zupełnie właściwych demonstracyj. Ponieważ raport biegłych jest zupełnie sprzeczny z poprzednim raportem lekarzy, przeto należy przesłuchać teraz tych ostatnich. W téj chwili pani Laffarge, którą raport biegłych głęboko wzruszył, tak bardzo zasłabła, że musiano zawiesić posiedzenie i wyprowadzić oskarżoną.

Przed złożeniem raportu o którym właśnie mówiliśmy, odbyło się przesłuchanie pani Laffarge matki. Jéj zeznanie było bardzo obszerne i wzruszające, chociaż widoczną w niém była niechęć i usilowanie zwalenia wszystkiego złego na osobę synowéj. Oskarzona stale zaprzeczała najgłówniejszym punktom zesnania swojéj świekry, a mianowicie nieprzyznawała że prosiła jéj aby dołączyła do przesłanego panu Laffarge ciaste listu w którymby oświadczyła że sama piekła to ciasto. Obecnie naturalnie cała uwaga zwróconą jest na główne faktum. Jeśli bowiem raport biegłych którzy wykonywali ostatnie śledztwo na zachowanych częściach wnętrzności zmarłego, dozwoli przynajmniéj mniemać na pewno że w jego wnętrznościach jak w potrawach i napojach która mu dawano nie ma żadnego śladu trucizny, w takim razie proces sam z siebie upadnie i sprawa ta będzie dziwném powikłaniem okoliczności i przypadkiem prawnym, jakiemu równego nie ma w kronikach krymioalnych. Jeneralny adwokat objawił życzenie aby kazano wykopać zwłoki pana Laffarge dla poddania rozbiorowi chemicznemu wszystkich części jakie mogły uledz wpływowi trucizny.

(Dalszy ciąg nastąpi).

W dniu 9 września b. r. w Luce pierwszy raz dawaną była sławna opera Xięcia Józefa Poniatowskiego (młodego) pod nazwą: *Giovanni da Procida*; która tak pod względem harmonii jak i poezyi z powszechnym uniesieniem przyjętą była, że autora jéj aż 14 razy wywoływano.—Panna Ungher, Ronconi, Iwanów tenorzysta i Panna Streponi, występywali w powyższéj operze.

— Teatr opery paryzkiéj został tak świetnie wystrojony, że na jego widok można sobie wźrok uszkodzić; firanki lóż i axamit balustrad są koloru karmazynowego; loże, proscenjum i kolumny są ozdobione trofeami, tarczami i dywanami wschodniemi.

PRZYJECHALI DO KRAKOWA.

Od dnia 25 do 26 Września.

Gierowski Felicyan, z Polski; — Rogowski Włodzimierz ob., Krasicki Ferdynand, z Galicyi; — Rylski Leon ob., Hochberg porucznik król. pruski, Rösler radzca król. pruski, Neuhauss Autonina hr., z Pruss.

Wyjechali z Krakowa.

Krajewski Franciszek, do Polski; — Lubomierska Teressa xiezna, Szymański ob., do Galicyi; — Hartmann Wilhelm, Feichtmajer Jan, do Pruss.
